

Х. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ У ГАЛУЗІ КУЛЬТУРОЛОГІЇ, ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ks. dr hab. Władysław Kądziołka
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

MEDIA SPOLECZNOSCIOWE W EDUCACJI SOCIAL MEDIA IN EDUCATION

For many years, online communication has been an integral part of social consciousness. It was treated as a curiosity, which then became a trend and later an integral part of virtual reality. It went through several phases of dynamic development, to finally turn into a cyber environment, which is used in the modern world during the COVID-19 pandemic as something natural. The digital exchange of information has entered almost every element of our lives - especially our lives - and especially in education - the processes of teaching and learning. It has also brought about enough changes not only in technological areas but also in social and professional segments of our lives.

Keywords: education; social media; knowledge

Innowacja mediów stały się źródłem wielu przemian, konsekwencją czego są pytania o ich znaczenie w życiu człowieka, a także o ich właściwe zastosowanie w różnych dziedzinach życia ludzkiego a szczególnie w edukacji.

W celu lepszego zrozumienia edukacji XXI wieku warto w pierwszej kolejności przyjrzeć się bliżej jej elementom składowym, do których zaliczyć należy między innymi nową generację nauczycieli i uczniów. Pozwoli to lepiej zrozumieć nowe techniki i technologie używane do przekazywania wiedzy oraz uczenia się. Rozumiana jest ona jako edukacja

z wykorzystaniem najnowszych technologii, narzędzi, efektem których jest wiedza oraz umiejętności przydatne w XXI wieku¹¹.

I. Znaczenie i funkcje mediów społecznościowych

Media społecznościowe¹² charakteryzują się wysokim stopniem interaktywności, wykorzystując powszechnie dostępne i rozbudowane techniki komunikacji. Opierają się na sieciowych, niejednokrotnie mobilnych technologiach, zmieniając wymiar komunikacji i akcentując rolę dialogu. D. Kaznowski¹³ podaje, iż społeczne środki przekazu podlegające społecznej kontroli, które mogą być wykorzystywane na dowolną skalę, zawierające zarówno treść przekazu, jak i możliwe punkty widzenia odnoszące się do informacji¹⁴. Z przeprowadzonych badań¹⁵ wynika, iż cechują się:

- 1) możliwością wykorzystania na dowolną skalę;
- 2) wielką dostępnością dla wszystkich zainteresowanych;
- 3) możliwością modyfikowania pierwotnej informacji w nieskończoność;
- 4) wolnym dostępem do tworzenia i odbioru treści;
- 5) realizacją dzięki idei społecznego współuczestnictwa;
- 6) bezpośrednim wpływem grupy na końcową wartość informacji;
- 7) brakiem odgórnej koordynacji między twórcami;

¹¹ Zob. C. Dede, *Transforming Education for the 21st Century: New Pedagogies that Help All Students Attain Sophisticated Learning Outcomes*, [w:] http://tdhahwiki.wikispaces.com/file/view/Dede_21stC-skills_semi-final.pdf – dostęp: 20.04.2021.

¹² Pierwsze wzmianki o pojawieniu się mediów społecznościowych obecne są już w roku 1978 roku (szerzej: A. Kwik, *Krótką historią rozwoju mediów społecznościowych*, [w:] <https://socialpress.pl/2011/08/krotka-historia-rozwoju-mediow-spolesnosciowych> – dostęp: 04.05.2021). Wyłoniła się cyberprzestrzeń jako nowe środowisko aktywności społecznej. Pojawienie się Web 2.0, nazwanej również II falą technologiczną, umożliwiło tworzenie coraz to nowszych portali społecznościowych, projektów wraz z treściami, których kreatorami stali się sami użytkownicy sieci. Jest to jak najbardziej pozytywne zjawisko, ponieważ angażuje i zachęca do wzajemnej społecznej współpracy. Zanikają wszelkie bariery ekonomiczne, finansowe, techniczne (szerzej: K. Pokorna-Ignatowicz, S. Jędrzejewski, J. Bierówka, *Nowe media a praktyki komunikacyjne*, Kraków 2013, s. 9).

¹³ D. Kaznowski, *Social media – społeczny wymiar Internetu*, [w:] *E-marketing. Współczesne trendy. Pakiet startowy*, J. Królewski, P. Sala (red.), Warszawa 2016, s. 89.

¹⁴ Wśród cech, odróżniających media społecznościowe od tradycyjnych, można wymienić: • zasięg – media społecznościowe mają możliwość dotarcia do licznej grupy odbiorców, • dostęp – media społecznościowe są powszechnie dostępne licznym odbiorcom bezpłatnie lub za niewielką opłatą, • użytkowanie – tworzenie treści za pośrednictwem mediów społecznościowych nie wymaga specjalnych umiejętności – wystarczy zdolność korzystania z nowych technologii, • natychmiastowość – social media stanowią przestrzeń natychmiastowej reakcji, • trwałość – przekazy w mediach społecznościowych mogą ulegać zmianom niemal w tym samym momencie, w którym zostały opublikowane – zarówno przez funkcję edycji, jak i dodawania komentarzy do tekstu. Zob. M. Gladwell, C. Shirky, *From Innovation to Revolution. Do Social Media Make Protests Possible?*, „Foreign Affairs” March/April 2011, [w:] <http://www.foreignaffairs.com/articles/67325/malcolmgladwell-and-clay-shirky/frominnovation-to-revolution> – dostęp: 15.04.2021.

¹⁵ Badania przeprowadzono wśród 300 studentów Krakowskich Uczelni Wyższych w 2021 roku. Narzędziem badawczym, którym się posłużono, był kwestionariusz ankiety.

- 8) dostępnością treści;
- 9) rozprzestrzenianiem treści poprzez interakcję społeczną;
- 10) ograniczeniem do minimum czasu publikacji tworzonych treści;
- 11) niewymuszonym sposobem powstawania treści¹⁶.

Natomiast A. Borowska i M. Witkowska¹⁷ podają, iż media społecznościowe pełnią różne funkcje, między innymi takie, jak:

1) blogi, vlogi, wiki i serwisy dziennikarstwa społecznego służą prezentacji opinii i poglądów;

2) serwisy takie jak YouTube, Vimeo, Flickr czy Slideshare umożliwiają dzielenie się zasobami: filmami, zdjęciami, obrazami, aplikacjami itp.;

3) usługi typu Google Docs lub gry MMO (Massively multiplayer online) mogą być wykorzystywane w procesie współtworzenia czy kooperacji (ich cechą charakterystyczną jest tworzenie się, zwykle na krótki czas, zamkniętych społeczności zgromadzonych wokół konkretnego projektu czy gry);

4) fora, komunikatory internetowe, czaty nastawione są na komunikację i dyskusję;

5) serwisy społecznościowe, takie jak Facebook czy LinkedIn umożliwiają budowanie i podtrzymywanie relacji pomiędzy ludźmi, wymianę informacji, dzielenie się wiadomościami o sobie.

II. Narzędzia „społecznościowe” w edukacji

Narzędziem wymiany informacji w edukacji, są typowo serwisy społecznościowe, prowadzone przez nauczycieli, uczniów i badaczy. Przykładem tego jest Academia.edu, na którym wpisuje się miejsce pracy stanowisko, zainteresowania naukowe itd. Taką społeczność naukową można jak bardziej założyć za pomocą Google Plus. Wśród szkolnej i akademickiej społeczności amerykańskiej największą popularnością cieszą się takie serwisy, jak: Twitter, Classroom 2.0, Facebook, Google Plus, Plurk, Sophia, Learn Central, Who Teaches, Edutopia, The 21st Century Teacher, Better Lesson, Everloop, Edudemic. Co jest ważne i

¹⁶ M. Dorenda-Zaborowicz, *Marketing w social media*, „Nowe media”, nr 3 (2012), s. 59.

¹⁷ A. Borowska i M. Witkowska, *Media społecznościowe w szkole*, Warszawa 2017.

charakterystyczne, to możliwość komunikacji z osobami o podobnym profilu zawodowym, którzy dzielą np. nasze naukowe pasje¹⁸.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż najbardziej popularnymi mediami społecznościowymi wspomagającymi edukację według respondentów są:

– Microsoft Teams, - Facebook, - Twitter, Instagram, - Snapchat, - Youtube, - Pinterest, - Google Plus, - Flickr, - Tumblr, - Slideshare, - Messenger, - WhatsApp, - LinkedIn, oraz narzędzia wspomagające media społecznościowe: - Wordpress, - Skype.

Media społecznościowe mogą również wspierać uczenie się za pośrednictwem tzw. backchannelingu. To zjawisko dotyczy wszelkich działań i procesów, które toczą się wtórnie do głównego tematu zajęć, a angażując uczniów poznawczo i emocjonalnie, pomagają zrozumieć i zapamiętać materiał. Może to być np. debata online lub dyskusje uczniów podczas tworzenia profilu postaci literackiej lub alternatywnej wersji historii. Długoterminowe korzyści wynikające z tego typu uczenia się z wykorzystaniem mediów społecznościowych sięgają daleko poza środowisko szkolne. Pracownicy, którzy nie obawiają się doświadczać, poszukiwać nowych rozwiązań, zespołowo rozwiązywać problemy i uczyć się nowych technologii bez formalnego przeszkolenia, są niezwykle cenni na rynku pracy¹⁹.

III. Bezpieczny i krytyczny odbiór informacji

Dostęp do wiedzy jest dzisiaj powszechny i łatwy jak nigdy wcześniej. Jednocześnie selekcjonowanie informacji stało się zadaniem bardzo trudnym, nie mówiąc o krytycznej ich ocenie. Szybkość, z jaką wiadomości rozchodzą się w mediach społecznościowych, oraz ich zniekształcanie również celowe – tzw. fałszywe informacje, *fake news* sprawiają, że nie tylko młodzieży, ale też dorosłym nie jest łatwo ocenić prawdziwość i wiarygodność informacji. Nie zawsze radzą sobie z tym również profesjonaliści, stąd powstające w wielu krajach ośrodki, których zadaniem jest weryfikowanie informacji.

¹⁸ M. Laskowska, *Media społecznościowe dla edukacji. Sprzymierzeniec czy wróg?*, „Studia Ekonomiczne Regionu Łódzkiego” nr 22 (2016), s. 151.

¹⁹ A. Borowska, M. Witkowska, *Media...*, dz. cyt., s. 18.

Nie jesteśmy w stanie ochronić uczniów przed fałszywymi informacjami, tak jak nie możemy uchronić dziecka przed upadkiem. Możemy jednak zrobić wiele, aby wyposażyć młodych ludzi w umiejętność krytycznego przyglądania się faktom i odróżniania ich od opinii. Można pomóc rozpoznawać informacje wiarygodne i zachęcić do szukania potwierdzenia informacji znalezionej w mediach społecznościowych w innych źródłach.

B. Siemieniecki podaje zadania przypisywane edukacji medialnej, wskazując na kilka trudności związanych z procesem kształcenia. W opinii autora tej koncepcji trudności te wynikają z kilku powodów. Po pierwsze, dotyczą oddzielenia celów nadrzędnych od podrzędnych – przygotowania uczniów do odbioru komunikatu medialnego, wyposażenia go w kompetencje intelektualne, np. krytyczny odbiór informacji, od umiejętności posługiwania się odpowiednimi narzędziami. Po drugie, związane są one z przesadnym naciskiem we współczesnej szkole na nośnik informacji, a odsunięciem na dalszy plan sfery kulturowej²⁰.

Edukacja i kształtowanie poprzez media społecznościowe wymaga krytycznej analizy, oceny i interpretacji rzeczywistości, a także: – „argumentacji; – umiejętności korzystania z prawa krytyki, a w uzasadnionych przypadkach z prawa oporu; – rozwijania wyobraźni i sprawności intelektualnej poprzez badawcze myślenie problemowe; – rozwijania umiejętności i chęci zachowania własnego zdania wbrew naciskom i pokusom; – akceptacji istnienia różnych orientacji i programów światowych w kontekście dyskursu dochodzenia do prawdy; – radzenia sobie z najróżniejszymi zadaniami przy wykorzystaniu myślenia alternatywnego”²¹.

Wnioski

Nie ma wątpliwości co do potrzeby wykorzystywania mediów społecznościowych do celów edukacyjnych. Przez szereg lat portale internetowe pełniły przede wszystkim zadania informacyjne (upowszechnianie newsów, aktualizacja wiadomości). Z czasem sukcesywnie poszerzano ich możliwości, dodawano kolejne funkcje, np.

²⁰ B. Siemieniecki, *Media w pedagogice*, [w:] B. Siemieniecki (red.), *Pedagogika medialna. Podręcznik akademicki*, T. 1, Warszawa 2007, s. 137.

²¹ Por. Kubiak M., *Nadzieje i niepokoje człowieka epoki globalizacji*, [w:] *Wyzwania współczesnej edukacji dorosłych, Andragogika jako przedmiot akademicki*, T. 1, A. Fabiś (red.), Mysłówice-Zakopane 2004.

pocztę elektroniczną, fora dyskusyjne, czat itp., co intensyfikowało wzajemną komunikację²². Badania wykazały potencjał funkcjonalny rozwiązań i możliwości, jakie istnieją w środowisku mediów społecznościowych z punktu widzenia realizacji potrzeb edukacyjnych oraz zasobów wiedzy i informacji. Wyniki wskazują, że media społecznościowe stanowią ważne ogniwo oraz przestrzeń edukacyjną.

Media społecznościowe przeniknęły do wszystkich dziedzin naszego życia, nie omijając szeroko pojętej edukacji, procesów nauczania i uczenia się, przyczyniając się do niemałej rewolucji – nie tylko tej technologicznej, ale przede wszystkim społeczno-zawodowej.

²² I. M. Stefaniak, *Profesjonalne i eksperckie media społecznościowe a rynek pracy*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, nr 258 (2016), s. 188; szerzej: A. Różański, *Media społecznościowe: współczesne środowisko edukacyjne czy „cyfrowe tsunami”?* „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, vol. 30, nr 2 (2017), s. 205-216.